EURÓPSKA KOMISIA

VYSOKÁ PREDSTAVITEĽKA EURÓPSKEJ ÚNIE PRE ZAHRANIČNÉ VECI A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 15. 5. 2012
JOIN(2012) 14 final

SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Uplatňovanie novej európskej susedskej politiky

{SWD(2012) 110 final}
{SWD(2012) 111 final}
{SWD(2012) 112 final}
{SWD(2012) 113 final}
{SWD(2012) 114 final}
{SWD(2012) 115 final}
{SWD(2012) 116 final}
{SWD(2012) 117 final}
{SWD(2012) 118 final}
{SWD(2012) 119 final}
{SWD(2012) 120 final}
{SWD(2012) 121 final}
{SWD(2012) 122 final}
{SWD(2012) 123 final}
{SWD(2012) 124 final}

SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Uplatňovanie novej európskej susedskej politiky

ÚVOD

Minuloročné zmeny v krajinách susediacich s EÚ, a to najmä v južnom Stredozemí, ale aj vo východnej Európe, viedli k rýchlej reakcii zo strany EÚ. Za niekoľko týždňov vydala vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku s Európskou komisiou spoločné oznámenie o partnerstve pre demokraciu a spoločnú prosperitu, ktoré obsahovalo promptnú reakciu na prebiehajúce udalosti historického významu. Spolu s revidovanou susedskou politikou viedol tento dokument k novej „Stratégii pre meniace sa európske susedstvo[1]“. Európska únia tak vyslala jasný signál svedčiaci o solidarite a podpore, ktorá z našej strany majú národy južného Stredozemia. Európa je pripravená podporiť ich úsilie zamerané na demokraciu, dôstojnosť, prosperitu a ochranu pred prenasledovaním. Takisto sme pripravení poskytnúť im naše skúsenosti a know-how, aby sme im uľahčili cestu pri prechode od autoritárskych režimov k demokracii. Táto podpora patrí medzi hlavné priority Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) aj Európskej komisie. Vychádzajúc z výsledkov dosiahnutých v rámci mechanizmu Východného partnerstva bola táto politika aj reakciou na hlasy partnerských krajín EÚ z regiónu východnej Európy, ktoré žiadali užšie politické pridruženie a hlbšiu hospodársku integráciu s EÚ. Úspešný priebeh samitu Východného partnerstva vo Varšave a spoločné vyhlásenie z neho poskytli nový impulz pre uplatňovanie tohto nového prístupu.

Táto politika obsahuje rad nových prvkov, okrem iného prístup založený na zásade **„viac za viac“**, významne sa v nej uplatňuje **spoločná zodpovednosť** EÚ a jej partnerov, vychádza z potreby **partnerstiev** nielen na úrovni vlád, ale aj na úrovni **občianskej spoločnosti** (napr. mimovládnych organizácií, podnikateľských subjektov, akademickej obce, médií, odborových organizácií a náboženských zoskupení) a takisto sa zakladá na uznaní **osobitnej úlohy žien** v rámci formovania politík a spoločnosti.

V rámci novej európskej susedskej politiky (ESP) sa takisto uznáva aj význam rozlišovania situácie a potrieb jednotlivých partnerov, pričom sa uplatňuje prístup, v rámci ktorého sa vzťahy s nimi budú podľa miery ich ambícií. Preto možno konštatovať, že táto nová politika je založená na zohľadňovaní osobitostí jednotlivých partnerov a na rešpektovaní nimi zvoleného spôsobu uskutočňovania reforiem. Takisto umožňuje väčšiu flexibilitu a poskytuje rámec pre reakcie presne zohľadňujúce špecifické požiadavky jednotlivých krajín, ich pokrok v rámci dosahovania reforiem a to, o partnerstvo akého charakteru s EÚ sa usilujú.

Po uplynutí jedného roka od začatia uplatňovania tohto nového prístupu sa v tomto spoločnom oznámení vysokej predstaviteľky a Komisie hodnotia dosiahnuté výsledky. Toto oznámenie a spoločné pracovné dokumenty[2], ktoré ho sprevádzajú, obsahujú informácie,

---

[1] KOM(2011) 303 z 25.5.2011.

[2] Toto spoločné oznámenie sprevádza 12 správ o pokroku dosiahnutom v rámci vykonávania ESP za rok 2011 zo strany 12 partnerských krajín, s ktorými bol dohodnutý akčný plán ESP, resp. rovnocenný dokument, ďalej dve správy o pokroku vypracované so zameraním na regióny, v ktorých sa skúma

z ktorých vyplýva, že EÚ rýchlo položila európsku susedskú politiku na nové základy a že väčšina partnerských krajín zareagovala na túto zmenu pozitívne s tým, že sú pripravené s ešte väčším nasadením realizovať politické a hospodárske reformy a prehĺbiť svoje vzťahy s EÚ.

Osobitný význam má rad viacerých nových prvkov:

- V júli 2011 Rada vymenovala osobitného zástupcu EÚ pre južné Stredozemie. Tento osobitný zástupca v spolupráci s Komisiou a ESVČ prispel k stratégii EÚ tak, že posilnil účinnosť jej opatrení a zvýšil jej viditeľnosť prostredníctvom politického dialógu a hospodárskej spolupráce so všetkými stranami zapojenými do procesu demokratickej transformácie v predmetnom regióne. V záujme dosiahnutia týchto cieľov boli vytvorené pracovné skupiny, ktoré v spolupráci s našimi partnermi prinášajú expertízu a zdroje so špeciálnym zameraním na jednotlivé krajiny, ktoré poskytujú EÚ, členské štáty, Európska investičná banka, Európska banka pre obnovu a rozvoj a ostatné medzinárodné finančné inštitúcie, ako aj privátny sektor. Pracovná skupina EÚ – Tunisko a pracovná skupina EÚ – Jordánsko sa ukázali byť účinnými nástrojmi presadzovania demokratických zmien a urýchlenie poskytovania podpory a finančnej pomoci pri zapojení celého radu inštitúcií. Tieto pracovné skupiny sú katalyzátormi prehlbovania vzťahov medzi EÚ a partnerskými krajinami, ktoré sa orientuje na výsledky, zohľadňuje potreby jednotlivých krajín a v rámci ktorého sa uplatňuje diferencovaný prístup.

- Komisia predložila návrhy strešných finančných programov (program SPRING určený krajinám južného Stredozemia a program EaPIC pre susedské krajiny z východnej Európy), v rámci ktorých by sa malo urýchliť poskytovanie dodatočných finančných zdrojov, ktoré boli oznámené v roku 2011, pričom tieto prostriedky sú určené na podporu demokratickej transformácie, budovanie inštitúcií a ďalší rozvoj partnerských krajín.

- V kontexte zložitých hospodárskych perspektív v rámci Európy prijala vysoká predstaviteľka spolu s Komisiou ambiciózne kroky zamerané na mobilizáciu finančnej pomoci pre proces transformácie v krajinách ESP mimo rámca tradičných zdrojov z rozpočtu Únie. Ako príklad možno uviesť zvýšenie úverových stropov pre partnerské krajiny o 1,15 mld. EUR[3] v prípade pôžičiek z Európskej investičnej banky, ako aj rozšírenie mandátu Európskej banky pre obnovu a rozvoj s cieľom zahrnúť krajiny južného a východného Stredozemia.

- V septembri bol spustený nástroj na podporu občianskej spoločnosti určený pre všetky krajiny ESP, a to so základným rozpočtom vo výške 26 miliónov EUR na rok 2011, pričom podobná výška sa plánuje aj v roku 2012.

Aj keď sa nepodarilo dosiahnuť pokrok všade, od minulého roka viaceré partnerské krajiny podnikli rázne kroky v záujme urýchlenia svojich demokratizačných a reformných procesov. Možno konštatovať, že sa uskutočnili slobodnejšie a spravodlivejšie voľby a že sa zlepšila

---

pokrok dosiahnutý počas roka 2011 v rámci Východného partnerstva a v rámci Partnerstva pre demokraciu a spoločnú prosperitu, ako aj štatistická príloha.

[3] Z toho je 1 miliarda EUR určená južným susedským krajinám a 150 miliónov EUR susedským krajinám z východnej Európy.

ochrana základných slobôd a ľudských práv. Väčší priestor dostáva aj verejná diskusia, čím sa posilňuje zodpovednosť vlád voči občanom.

Zásada „viac za viac“

Ťažiskom novej ESP je zásada „viac za viac“. Len tým partnerom, ktorí sa odhodlajú uskutočniť politické reformy a dodržiavať spoločné univerzálne hodnoty ako sú ľudské práva, demokracia a právny štát, sa poskytnú tie najprospešnejšie aspekty politík EÚ, ako je hospodárska integrácia (na základe vytvorenia prehĺbených a komplexných zón voľného obchodu), mobilita osôb (partnerstvá v oblasti mobility), či rozsiahlejšia finančná pomoc EÚ. Rovnako platí, že v prípade, že dôjde k porušeniu ľudských práv a demokratických noriem, EÚ obmedzuje svoju angažovanosť voči príslušnej partnerskej krajine.

Praktické uplatňovanie zásady „viac za viac“

- Európska únia so zreteľom na rozhodné kroky, ktoré podniklo *Tunisko* v rámci **procesu demokratizácie**, zdvojnásobila finančnú pomoc pre túto krajinu (z 80 miliónov EUR v roku 2010 na 160 miliónov EUR v roku 2011) a poskytla jej technickú pomoc pri organizovaní volieb do Ústavodarného zhromaždenia.

- S *Moldavskou republikou a Gruzínskom* sa začali rokovania **o prehĺbených a komplexných dohodách o voľnom obchode** a takéto rokovania sa pripravujú aj v súvislosti s *Arménskom.* Rada vydala smernice na rokovania o takýchto dohodách s *Egyptom, Jordánskom, Marokom* a *Tuniskom*. Tieto dohody prinesú lepšiu hospodársku integráciu predmetných partnerských krajín do vnútorného trhu EÚ.

- V reakcii na zhoršenie situácie v Sýrii sa EÚ rozhodla **pozastaviť poskytovanie finančnej pomoci** tamojšej vláde a **uvaliť na ňu sankcie**. Vysoká predstaviteľka a Komisia aktívne podporujú sprostredkovateľské úsilie OSN a Ligy arabských štátov a Komisia poskytuje humanitárnu pomoc.

- Európska únia prednedávnom vytvorila **partnerstvo v oblasti mobility** s *Arménskom* a plánuje takéto partnerstvá vytvoriť aj s *Marokom* a *Tuniskom*.

- V záujme posilnenia podpory partnerských krajín v ich reformnom úsilí sa vyčlení ďalších **670 miliónov EUR**, ktoré budú k dispozícii popri existujúcich osobitných programoch pre jednotlivé krajiny. Tieto prostriedky sa poskytujú prostredníctvom dvoch strešných finančných programov (program **SPRING** pre južné susedské krajiny a program **EaPIC** pre susedské krajiny z východnej Európy)[4], pričom sa prideľujú tým krajinám, ktoré dosiahli najvýraznejší pokrok na ceste k trvalo udržateľnému demokratickému zriadeniu. Pridelenie prostriedkov už bolo oznámené pre *Alžírsko, Jordánsko, Maroko* a *Tunisko*.

- Bola parafovaná **dohoda o pridružení** s Ukrajinou. To, ako bude Ukrajina postupovať, pokiaľ ide o dodržiavanie spoločných hodnôt a zásad právneho štátu, bude mať zásadný vplyv na rýchlosť jej politického pridruženia k EÚ a hospodárskej integrácie s Úniou, a to aj v kontexte uzatvorenia tejto dohody a jej vykonávania. V tejto súvislosti treba uviesť, že súdne konania a rozhodnutia smerujúce proti vodcom opozície v tejto krajine vyvolávajú vážne obavy, pokiaľ ide o dodržiavanie práv na spravodlivý proces

[4] Program SPRING (Podpora partnerstvu, reformám a inkluzívnemu rastu); EaPIC (Program pre integráciu a spoluprácu v rámci Východného partnerstva).

a zachovávanie nezávislosti justície.

- Obnovenie oficiálnych rozhovorov 5+2 o urovnaní **podnesterského konfliktu v Moldavskej republike** sa uskutočňuje za intenzívnejšej spolupráce s vládou Moldavskej republiky a súčasne sa realizujú rozsiahle opatrenia EÚ na vytvorenie dôvery medzi stranami sporu, pričom sa postupne preskúmavajú sankcie EÚ uvalené na Podnestersko, a to pri zohľadnení konštruktívneho prístupu jeho nového vedenia.

- S cieľom zohľadniť vážne obavy, ktoré má EÚ v súvislosti s pokračujúcim porušovaním ľudských práv, demokratických zásad a právneho štátu v *Bielorusku*, Únia predložila rad **reštriktívnych opatrení** voči tejto krajine a presmerovala veľkú časť pomoci tak, aby podporila tamojšiu občiansku spoločnosť. Okrem toho so zástupcami bieloruskej opozície a občianskej spoločnosti nadviazala európsky dialóg o modernizácii.

Európska únia sa taktiež intenzívne zapája do spolupráce s partnermi v širokom spektre odvetví, a to na základe noriem a štandardov EÚ. Partneri musia intenzívnejšie pracovať na zavádzaní reforiem, pretože tieto sú základom inkluzívneho sociálno–ekonomického rastu, predpokladom vytvárania pracovných príležitostí (a to najmä pre mladých), odstraňovania chudoby a rastu zahraničných investícií. K plnému pochopenie komplexnosti tohto procesu, s ktorým sú spojené ťažké rozhodnutia a pri ktorom je nutné uplatňovať opatrenia na ochranu zraniteľných častí spoločnosti, pomáha EÚ aj jej partnerským krajinám cielená finančná podpora, budovanie inštitucionálnych kapacít, posilnený dialóg o odvetvových politikách a postupné otváranie programov a agentúr pre partnerské krajiny.

Partnerské vzťahy s občianskou spoločnosťou

Európska únia sa čoraz intenzívnejšie usiluje vybudovať vzťahy s **občianskou spoločnosťou** vo všetkých susedských krajinách, a to aj v tých, voči ktorým EÚ uplatňuje sankcie a v prípade ktorých pozastavila poskytovanie finančnej pomoci. Tento postoj sa vo všeobecnosti stretáva s pozitívnym ohlasom z partnerských krajín, ale aj od miestnych a medzinárodných organizácií občianskej spoločnosti. Európska únia by chcela túto svoju angažovanosť prehĺbiť, a to najmä zapojením organizácií občianskej spoločnosti do procesu prípravy a monitorovania uplatňovania akčných plánov či iných podobných dokumentov.

Konkrétne kroky na vytvorenie partnerských vzťahov s organizáciami občianskej spoločnosti

- V septembri 2011 bol spustený **nástroj na podporu občianskej spoločnosti** určený pre všetky krajiny ESP, a to so základným rozpočtom vo výške 26 miliónov EUR na rok 2011, pričom podobná výška sa plánuje aj v rokoch 2012 a 2013.

- Dialógy uskutočňované v rámci Východného partnerstva na tému ľudských práv doplnili spoločné semináre za účasti organizácií občianskej spoločnosti a **Fórum občianskej spoločnosti krajín Východného partnerstva** sa stalo permanentnou súčasťou všetkých štyroch multilaterálnych platforiem.

- Pokiaľ ide o južné susedské krajiny EÚ, Európska únia zintenzívnila podporu, ktorú poskytuje **Euro-stredozemskej nadácii Anny Lindhovej** pri jej úsilí o mobilizáciu a revitalizáciu občianskej spoločnosti v tomto regióne.

- V susedských regiónoch sa intenzívnejšie angažuje aj Rada Európy. Následne po zriadení prvého nástroja na podporu činnosti Rady Európy v susedských krajinách z východnej

Európy Komisia rozhodla o vyčlenení sumy 4,8 milióna EUR na činnosti Rady Európy realizované v spolupráci s krajinami južného Stredozemia.

- V záujme podpory **slobody prejavu** EÚ predstavila stratégiu zameranú na zabezpečenie prístupu organizácií občianskej spoločnosti a občanov k elektronickým komunikačným prostriedkom s cieľom pomôcť im prekonať svojvoľné narušovanie ich pripojenia.

- V decembri 2011 sa Rada dohodla na hlavných zásadách vytvorenia **Európskej nadácie na podporu demokracie**. Táto nadácia sa v prvej fáze sústredí, aj keď nie výlučne, na susedské krajiny EÚ.

- Európska únia v krajinách, kde ďalej dochádza k porušovaniu ľudských práv, popri pozastavení pomoci či jej presmerovaní zvyšuje **finančnú podporu** určenú pre organizácie občianskej spoločnosti.

- Európska únia takisto ponúkla *Bielorusku* možnosť dojednania **dohody o zjednodušení vízového režimu** a **readmisnej dohody**, aby tak uľahčila medziľudské kontakty. Na túto ponuku orgány *Bieloruska* doposiaľ nereagovali. Členské štáty EÚ sa usilujú optimálne využívať flexibilitu, ktorú poskytuje vízový kódex, aby eliminovali či znížili vízové poplatky pre niektoré kategórie bieloruských občanov, resp. v individuálnych prípadoch.

- Európska únia rozširuje možnosti modernizácie systémov **vysokoškolského vzdelávania**, akademickej **mobility** a **výmenných pobytov pre mladých ľudí**. V rokoch 2012 a 2013 sa finančné prostriedky dostupné na podporu účasti susedských krajinách na jej programoch spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania zdvojnásobia a vzniknú nové možnosti výmenných pobytov pre mladých ľudí a nadväzovania kontaktov medzi osobami pracujúcimi s mládežou. Okrem toho sa začali alebo začnú uskutočňovať viaceré regionálne dialógy o politikách v oblasti vzdelávania, mládeže a kultúry.

Vzájomná zodpovednosť

V rámci celkového prístupu založeného na zásade „viac za viac“ EÚ na základe konzultácií s partnerskými krajinami mení svoje nástroje v oblasti vykonávania politík tak, aby podporovali vzájomnú zodpovednosť partnerov a zabezpečili interaktívny a otvorený charakter politického dialógu.

Prostriedky na posilnenie vzájomnej zodpovednosti

- Intenzívnejšie formálne a neformálne kontakty a dialóg na politickej úrovni poskytujú príležitosť na posilnené **politické usmerňovanie** reforiem v partnerských krajinách a na riadenie podpory EÚ.

- Počnúc týmto rokom budú **správy o pokroku** jednotlivých partnerských krajín priamejšie v hodnotení ich výsledkov, a to najmä pokiaľ ide o budovanie pevnej a udržateľnej demokracie. Tieto správy sa stanú prostriedkom uplatňovania prístupu založeného na motivovaní partnerov a na vytvorenie pevnejších prepojení medzi všetkými aspektmi stratégie EÚ vrátane finančnej pomoci. Budú obsahovať odporúčania presne zohľadňujúce situáciu jednotlivých krajín, ktoré budú vyzvané, aby sa nimi riadili.

- Nadviazali sa **intenzívnejšie** kontakty na všetkých úrovniach, od vyšších úradníkov až po zainteresované strany a organizácie občianskej spoločnosti, čo zástupcom z partnerských krajín umožňuje vyjadriť svoj názor na vykonávanie novej ESP a poskytnúť EÚ spätnú väzbu, pokiaľ ide o plnenie jej záväzkov. Tieto stretnutia budú v budúcnosti pravidelnejšie.

1. AKTUÁLNY VÝVOJ V SUSEDSKÝCH KRAJINÁCH

1.1 Rok v znamení rýchleho, aj keď nerovnomerného pokroku

Po rokoch relatívnej stagnácie sa demokracia v susedských krajinách EÚ rozmáha, čo urýchlili minuloročné demokratické revolúcie v severnej Afrike. Vo viacerých krajinách prebehli regulárne voľby za účasti širokého spektra politických strán. Celkovo možno konštatovať, že vývoj sa uberá smerom k demokracii, s formami vlády, ktoré sa budú viac zodpovedať občanom, pričom možno konštatovať aj väčšie dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd. Existujú však oblasti, ktoré majú zásadný význam z hľadiska udržateľnosti prebiehajúcich politických reforiem a v ktorých sa dosiahol len obmedzený pokrok. V niektorých krajinách pokrok stagnuje, resp. sa objavujú náznaky retrográdneho vývoja.

Tam, kde sa uskutočňujú štrukturálne reformy, to pomáha znižovať chudobu a prilákať zahraničné investície, aj keď stále pretrvávajú zásadné sociálne problémy. Postupujúce približovanie sa normám a štandardom EÚ napomáha prehlbovanie obchodných vzťahov, a to aj napriek nepriaznivej hospodárskej klíme. Čoraz intenzívnejšia spolupráca s EÚ v rámci príslušných odvetví prispieva k riešeniu problémov v oblasti dopravy a energetiky, ako aj k riešeniu environmentálnych problémov a následkov zmeny klímy.

1.2 Budovanie udržateľných demokratických režimov

Reformy ústavného zriadenia prebiehajú v *Egypte, Jordánsku, Maroku* a *Tunisku,* pričom ich cieľom je podporiť zodpovednosť vlád voči demokraticky zvoleným parlamentom, posilniť nezávislosť justície a odstrániť prekážky, ktoré bránia v účasti na politickom živote týchto krajín. *Tunisko* si zvolilo svoje Ústavodarné zhromaždenie, a to prostredníctvom prvých **demokratických** a **dôveryhodných** volieb od získania nezávislosti. Podobne aj v *Egypte* a *Maroku* prebehli voľby do parlamentov, ktoré boli vo všeobecnosti slobodné a transparentné.

Celkovo možno konštatovať, že v porovnaní s minulosťou sa zlepšilo dodržiavanie **slobody prejavu, združovania a zhromažďovania**. V *Moldavskej republike* a už aj v *Tunisku* existuje dostatočný právny rámec na ochranu slobody zhromažďovania a združovania. Vo všetkých susedských krajinách je však stále nutné vykonať ešte veľa práce, aby bolo zabezpečené plné rešpektovanie týchto slobôd v rámci právneho poriadku aj v praxi, ako aj aby organizácie občianskej spoločnosti mali priestor, ktorý potrebujú na plnenie svojich dôležitých funkcií. V *Egypte* došlo k určitému otvoreniu politického priestoru, hoci často dochádza k potláčaniu slobody prejavu, pôsobenia organizácií občianskej spoločnosti a pokojných demonštrácií. V *Azerbajdžane* aj naďalej dochádza k tvrdému obmedzovaniu občianskych slobôd.

Čoraz väčšia pozornosť je venovaná problému **korupcie**, hoci po silných slovách politických predstaviteľov nie vždy nasledujú rozhodné činy. Keď sa tak stane, ako napríklad v *Gruzínsku*, prispieva k dodržiavaniu zásad právneho štátu a umožňuje to vytvoriť také podnikateľské prostredie, ktoré podporuje podnikanie a priťahuje zahraničné investície.

Vo všeobecnosti je v susedských krajinách nutné vyvinúť ďalšie úsilie v záujme zabezpečenia dodržiavania zásad právneho štátu, na rešpektovanie ktorých dohliadajú efektívne, nestranné a **nezávislé justičné orgány** a existujú záruky rovnakého prístupu k spravodlivosti

pre všetkých, ako aj dodržiavania zásad riadneho výkonu práva a **spravodlivého súdneho konania**, a to pri uskutočnení **reformy v oblasti bezpečnosti**. Hoci vo viacerých susedských krajinách prebieha proces demokratickej transformácie a reformy ústavného zriadenia, doposiaľ sa nepodarilo ich premietnuť do rýchlejšieho, transparentnejšieho a spravodlivejšieho výkonu spravodlivosti a väčšieho pocitu bezpečia. V *Egypte* naďalej súdia vojenské súdy aj civilné osoby.

Budovanie udržateľného demokratického poriadku však znamená aj zabezpečenie **rodovej rovnosti** a zvýšenia účasti žien na politickom a hospodárskom živote. V niektorých krajinách boli prijaté osobitné ustanovenia na zabezpečenie vyváženejšieho zloženia parlamentov, ktoré sa ale stretli s odporom v spoločnosti a z tohto dôvodu nemali zamýšľaný účinok. Pri zmenšovaní priepasti medzi obyvateľmi a inštitúciami majú zásadný význam **miestne a regionálne orgány**, ktoré na lokálnej úrovni podporujú účasť na politickom živote a sú garantom zohľadňovania miestnych potrieb pri prijímaní politických rozhodnutí.

Pokrok sa dosiahol taktiež aj v oblasti dodržiavania **iných ľudských práv**. *Tunisko* ratifikovalo viacero opčných protokolov k hlavným dohovorom o ľudských právach. Spolu s *Marokom* ratifikovali opčný protokol k Dohovoru OSN proti mučeniu. V *Arménsku* a *Maroku* sa začali viac rešpektovať práva menšín. Vo viacerých krajinách sa však bezpečnostné zložky naďalej dopúšťajú mučenia a neľudského zaobchádzania. Rovnako je ešte stále rozšírená aj diskriminácia z dôvodu náboženského vyznania alebo presvedčenia, etnického pôvod a sexuálnej orientácie, a v mnohých krajinách je aj naďalej závažným problémom obchodovanie s ľuďmi.

Situácia v *Bielorusku* sa vážne zhoršila po tom, ako v decembri 2010 pred prezidentskými voľbami bola ostro potlačená opozícia aj občianska spoločnosť. Európska únia musela opätovne zaviesť a posilniť sankcie voči tejto krajine. Únia je aj naďalej vážne znepokojená situáciou v *Bielorusku*, ktorého orgány odmietajú prepustiť na slobodu a rehabilitovať všetkých politických väzňov a prestať s utláčaním opozície, médií a občianskej spoločnosti. Bieloruské orgány doposiaľ nereagovali na EÚ ponúkanú možnosť dojednania dohody o zjednodušení vízového režimu a readmisnej dohody, v dôsledku čoho občania tohto štátu nemôžu využívať uľahčený režim cestovania do Európskej únie. Nie sú splnené podmienky na to, aby sa Bielorusko mohlo v plnom rozsahu zúčastňovať na ESP. Krajina sa zúčastňuje len na multilaterálnej dimenzii Východného partnerstva. Európska únia je naďalej odhodlaná posilniť svoje partnerské vzťahy s bieloruským ľudom a je pripravená poskytovať väčšiu podporu organizáciám občianskej spoločnosti.

V Alžírsku sa začal proces uskutočňovania politických reforiem, ktorý začiatkom roka 2012 vyústil do prijatia viacerých právnych predpisov, ktoré upravujú volebný poriadok, účasť žien na volených zhromaždeniach, problematiku médií, politických strán, decentralizácie a nezlučiteľnosti viacerých politických mandátov. Po tom, ako 10. mája prebehnú voľby do zákonodarného orgánu, sa očakáva zmena a doplnenie alžírskej ústavy. V kontexte nového prístupu v rámci ESP, ktorý sa vyznačuje prispôsobenosťou požiadavkám a diferencovanosťou, sa *Alžírsko* rozhodlo pristúpiť k ESP a začalo rokovania o svojom **akčnom pláne v rámci ESP**.

Situácia v *Líbyi* sa po skončení občianskej vojny postupne stabilizuje. Európska únia podporuje transformačný proces a pravidelne s tamojšími orgánmi skúma otázky súvisiace s dodržiavaním ľudských práv. Únia je pripravená začať s novou líbyjskou administratívou rokovania o zmluvnom usporiadaní vzájomných vzťahov a v tejto súvislosti prediskutovať aj

prípadnú účasť Líbye na ESP, a to na základe spoločne vyznávaných hodnôt demokracie, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv.

1.3 Konflikty

V rámci celého susedského regiónu je hlavnou výzvou nájdenie mierového riešenia pretrvávajúcich konfliktov. Táto úloha prináleží predovšetkým stranám zúčastneným na konflikte, ktoré sa musia viac usilovať o dosiahnutie dohody v skutočnom kompromisnom duchu. Bez toho nemožno očakávať, že prebiehajúce medzinárodné pokusy o mediáciu uskutočňované v rámci existujúcich mechanizmov povedú k zásadnému prielomu. Na plnú realizáciu potenciálu ESP bude nutné, aby sa príslušné susedské krajiny dôveryhodnejšie a udržateľnejšie usilovali o dosiahnutie pokroku v rámci riešenia konfliktov. Európska únia bude na druhej strane pripravená potrebným spôsobom podporiť vykonanie dohodnutých riešení.

Pokiaľ ide o *Sýriu*, EÚ rozhodne odsúdila systematické porušovanie ľudských práv zo strany sýrskeho režimu. Únia vyzvala prezidenta Assada, aby odstúpil a vytvoril tak podmienky pre pokojnú a demokratickú zmenu. Európska únia spolu s členskými štátmi urobila na pôde Bezpečnostnej rady OSN všetko preto, aby medzinárodné spoločenstvo jednomyseľne plne podporilo plán osobitného vyslanca OSN a Ligy arabských štátov Kofiho Annana. Vysoká predstaviteľka a ESVČ sa zúčastnili na stretnutiach Skupiny priateľov sýrskeho ľudu. Vysoká predstaviteľka pravidelne zvolávala stretnutia tzv. krízovej platformy, kde sa stretávali zástupcovia všetkých príslušných útvarov ESVČ a Komisie (zodpovedných za problematiku sankcií, humanitárnej pomoci, rozvojovej spolupráce, styk s delegáciami a podporu OSN). V odpovedi na krízový vývoj EÚ pozastavila všetky druhy spolupráce a zaviedla reštriktívne opatrenia, ktorých uplatňovanie sústavne sledovala. Únia neprestala poskytovať len takú pomoc, ktorá je určená sýrskemu ľudu, študentom, obhajcom ľudských práv a opozícii. Navrhla poskytnutie príspevku vo výške 10 miliónov EUR na humanitárnu pomoc Sýrii a susedným krajinám zasiahnutým krízou v tejto krajine. Únia okrem toho úzko spolupracuje so susednými krajinami Sýrie a navrhla vytvorenie osobitného finančného nástroja Komisie, v rámci ktorého by sa malo zo zdrojov nástroja európskeho susedstva a partnerstva vyčleniť 23 miliónov EUR na podporu osobitne určenú pre sýrsku občiansku spoločnosť, ako aj pre utečencov a obyvateľov v susedných krajinách zasiahnutých sýrskou krízou.

Delegácia EÚ v Damasku zostala otvorená v záujme poskytnutia podpory sýrskemu ľudu a koordinácie reakcie EÚ na krízu. Na delegácii pôsobí niekoľko diplomatov členských štátov, ktorí sa rozhodli činnosť svojich veľvyslanectiev v Sýrii pozastaviť.

V roku 2011 Európska únia dosiahla určité úspechy v rámci snahy o oživenie Kvarteta a pokračovala vo svojom úsilí s cieľom podporiť návrat *Izraela* a orgánov *Palestíny* k rokovaciemu stolu. Kvarteto vo svojom vyhlásení z 23. septembra vyzvalo na bezodkladné a nepodmienené obnovenie priamych bilaterálnych rokovaní s cieľom dosiahnuť dohodu v časovom rámci dojednanom stranami, najneskôr však do konca roka 2012. Takisto vyzvalo strany, aby upustili od provokácií, a opätovne zdôraznilo povinnosti vyplývajúce z tzv. cestovnej mapy.

Pokiaľ ide o susedské krajiny z východnej Európy, vďaka spoločnému úsiliu členov skupiny 5+2, ako aj EÚ, boli v pozitívnej atmosfére obnovené formálne rozhovory o urovnaní podnesterského konfliktu. Uskutočnilo sa viacero rokovaní na vysokej úrovni, pričom boli podniknuté kroky na zintenzívnenie opatrení zameraných na budovanie dôvery (napr. vytvorenie možnosti zapísania podnesterských spoločností do obchodného registra

Moldavskej republiky), resp. v súvislosti s výhodami vyplývajúcimi z autonómnych obchodných preferencií, odstránenie registračných poplatkov v prípade ciest do Podnesterska, vytvorenie pracovnej skupiny na rokovanie o ďalšie opatrenia zamerané na budovanie dôvery, ako aj rozhovory medzi colnými orgánmi a zástupcami železničných spoločností zamerané na uľahčenie vývozu tovaru. Rozhovory medzi prezidentom *Arménska* a prezidentom *Azerbajdžanu* o otázke Náhorného Karabachu, kde plní úlohu sprostredkovateľa Minská skupina OBSE, nateraz zostali bez zásadného prielomu. Pokračovali aj ženevské medzinárodné rozhovory o Abcházsku a Južnom Osetsku pod spoločným predsedníctvom EÚ, OSN a OBSE, pričom pozornosť na nich bola venovaná zákazu používania sily.

1.4. Inkluzívny hospodársky rozvoj a obchod

Väčšina susedských krajín EÚ z východnej Európy, ktoré sa ďalej zotavovali z krízy v roku 2009, zaznamenala stabilný rast. To krajinám, ako sú *Arménsko, Azerbajdžan* a *Moldavská republika*, umožnilo dosiahnuť ďalší pokrok v **znižovaní chudoby** a nezamestnanosti. *Moldavská republika* a *Gruzínsko* pokračovali v odhodlanej realizácii **štrukturálnych reforiem,** zatiaľ čo *Ukrajina* prestala napredovať a realizácia programu Medzinárodného menového fondu (MMF) pre túto krajinu nepostupuje podľa plánu.

V krajinách ležiacich v južnom susedskom regióne EÚ bol rast pomalší najmä tam, kde bol proces demokratickej transformácie poznačený sociálnymi nepokojmi, štrajkmi a politickou nestabilitou, resp. ktoré trpeli v dôsledku konfliktov v susedných krajinách. V záujme riešenia rastúcej **nezamestnanosti** a s cieľom predísť ďalším vnútroštátnym nepokojom viaceré krajiny pristúpili k menej prísnej fiškálnej politike a zvýšeniu vládnych výdavkov, čo viedlo k rozpočtovým deficitom. Tento vývoj je nutné zvrátiť, aby sa zachovala makroekonomická stabilita a aby sa predišlo prípadným problémom s dlhovým financovaním. V *Izraeli* protesty upozornili na široko prevládajúce obavy v súvislosti so sociálnou nespravodlivosťou a čoraz nerovnomernejším rozdelením bohatstva. Vo všetkých susedských krajinách rovnako ako v EÚ sa pozornosť teraz musí zamerať na posilnenie **inkluzívnosti** hospodárskeho rozvoja prostredníctvom podpory vnútroštátnej súdržnosti a riešenia regionálnych a sociálnych rozdielov.

2. SPOLUPRÁCA EÚ S PARTNERMI

2.1 Rok konkrétnych výsledkov

Väčšina partnerských krajín zareagovala na nový dôraz kladený na diferencovanejší prístup a posilnenie vzájomnej zodpovednosti pozitívne s tým, že sú pripravené s ešte väčším nasadením realizovať politické a hospodárske reformy a prehĺbiť svoje vzťahy s EÚ. To prinieslo už aj prvé výsledky.

Pokiaľ ide o východný susedský región EÚ, oznámenie z mája minulého roka poskytlo ďalší impulz pre rozvoj Východného partnerstva. Na varšavskom **samite Východného partnerstva** sa vyhodnotili dosiahnuté výsledky a opätovne sa potvrdili politické záväzky EÚ a jej partnerov z východnej Európy spočívajúce v prehlbovaní politického pridruženia a hospodárskej integrácie, pri uznaní európskych ambícií a európskeho výberu niektorých partnerov. Na tomto samite sa dohodlo vypracovanie plánu pre Východné partnerstvo, ktorý je v procese prijímania v rovnakom čase ako toto oznámenie[5] a ktorý obsahuje praktické

[5] KOM (2012) … z 15.05.2012, Východné partnerstvo: plán opatrení na obdobie do samitu na jeseň 2013.

usmernenia pre monitorovanie vykonávania tohto plánu v období do ďalšieho samitu, ktorý sa má uskutočniť na jeseň 2013.

Východné partnerstvo po troch rokoch svojej existencie zaznamenalo značný pokrok. Európska únia a jej partneri z východnej Európy zintenzívnili vzájomný dialóg o ľudských právach. Začali sa rokovania o dohodách o pridružení so všetkými partnermi (s výnimkou *Bieloruska*), pričom rokovania s *Ukrajinou* boli zavŕšené. Rokovania o vytvorení prehĺbených a komplexných zón voľného obchodu pokračujú. Úspešne sa napreduje v plnení cieľa dosiahnuť vo vhodnom čase bezvízový styk, ako aj v prípade ďalších prvkov programu spolupráce v rámci Východného partnerstva.

Pokiaľ ide o južný susedský región EÚ, Únia veľmi aktívne reaguje na tamojšie zmeny historického významu. Spoločne s regionálnymi organizáciami (a to najmä s Ligou arabských štátov) hľadá mierové riešenia prebiehajúcich konfliktov. Vysoká predstaviteľka a Komisia privítali výsledky demokratických volieb a potvrdili svoju pripravenosť na spoluprácu s novými vládami. Európska únia okamžite poskytla potrebnú humanitárnu pomoc a presmerovala finančnú pomoc, pričom vyčlenila väčšie sumy pre krajiny, ktoré ju potrebujú najviac a niektorým krajinám ju znížila. Okrem toho ponúkla nové možnosti spolupráce a dialóg v oblastiach ako obchod a mobilita. Únia sa stala uznávaným a dôveryhodným partnerom pri príprave, organizácii a monitorovaní volieb. Významne posilnila svoje vzťahy s organizáciami občianskej spoločnosti v tomto regióne, ako aj ich podporu.

Na základe návrhu vysokej predstaviteľky Rada vymenovala osobitného zástupcu EÚ pre južné Stredozemie, aby sa nadviazal dialóg s transformujúcimi sa krajinami, zintenzívnila sa mobilizácia a koordinácia EÚ a jej členských štátov a aby sa zabezpečil koordinovaný postup s medzinárodnými finančnými inštitúciami a súkromným sektorom. To sa už pretavilo do konkrétnych výsledkov pre tento región. Prvé stretnutie pracovnej skupiny sa uskutočnilo v *Tunisku* v septembri 2011, kde bol oznámený rozsiahly balík medzinárodnej pomoci pozostávajúci z grantov aj pôžičiek, do ktorého Komisia prispela sumou 400 miliónov EUR určených na granty počas obdobia rokov 2011 až 2013. Druhé stretnutie pracovnej skupiny prebehlo vo februári 2012 v *Jordánsku* a jeho cieľom bolo poskytnúť stimuly a podporu tamojšiemu procesu politických a hospodárskych reforiem. Pracovnú skupinu podporili aj politické strany a organizácie občianskej spoločnosti. Pri tejto príležitosti bol oznámený rozsiahly medzinárodný finančný balík. Pracovné skupiny nie sú jednorazovými podujatiami, ale predstavujú proces, ktorý zahŕňa následné zasadnutia na rôznych úrovniach, na ktorých sa hodnotí dosiahnutý pokrok a priebeh vykonávania. Na plnenie odporúčaní pracovnej skupiny dohliadajú spoločné orgány zriadené na základe príslušnej dohody o pridružení. Po prezidentských voľbách a odovzdaní moci do rúk civilných orgánov sa v roku 2012 zorganizuje stretnutie pracovnej skupiny v spolupráci s *Egyptom*.

2.2 Budovanie udržateľných demokratických režimov

Obnovený dôraz, ktorý EÚ kladie na potrebu vybudovania **pevných demokracií**[6] **a podporu ľudských práv a základných slobôd**, sprevádzali rozhodné kroky.

---

[6] Medzi charakteristické prvky **pevných a udržateľných demokracií** patria: slobodné a spravodlivé voľby, sloboda združovania, prejavu a zhromažďovania a sloboda tlače a médií, právny štát spravovaný nezávislým súdnictvom a právo na spravodlivý proces, boj proti korupcii, bezpečnosť a reforma odvetvia presadzovania práva (vrátane policajných zložiek) a vytvorenie mechanizmov demokratickej kontroly nad ozbrojenými a bezpečnostnými zložkami.

V záujme podpory procesu **demokratickej transformácie** EÚ zintenzívnila spoluprácu s Radou Európy a hľadá synergie s jej s Parlamentným zhromaždením, pričom spoločne ponúkajú parlamentným orgánom krajín južného Stredozemia status „partnerov pre demokraciu“. Tento status bol udelený *Maroku a Palestínskej samospráve*. Európska únia okrem toho v spolupráci s Radou Európy vytvorila program na podporu reformného procesu v krajinách zapojených do Východného partnerstva, ktorý je zameraný na reformu justičného sektora a dodržiavanie ľudských práv v oblasti trestnoprávneho súdnictva, na dodržiavanie európskych volebných štandardov a na boj proti korupcii a závažným formám počítačovej kriminality. Tento program neskôr doplnil podobný program zameraný na južné susedské krajiny EÚ, ktorý sa sústreďuje na reformu ústavného zriadenia, justície a volebných systémov.

Európska únia poskytla technickú pomoc tuniským volebným orgánom pri príprave **prvých demokratických volieb** v tejto krajine a podporu organizáciám občianskej spoločnosti v predvolebnej fáze. Do *Tuniska* vyslala komplexnú volebnú pozorovateľskú misiu a do *Maroka* skupinu volebných expertov. Na základe pozvania zo strany *Alžírska* EÚ vyslala komplexnú volebnú pozorovateľskú misiu aj do tejto krajiny, a to pri príležitosti parlamentných volieb vypísaných na 10. mája. Únia okrem toho poskytla technickú pomoc aj egyptskej ústrednej volebnej komisii a podporila vzdelávanie voličov a domácich pozorovateľov prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti. *Líbya* vyzvala EÚ, aby vyslala pozorovateľov na nadchádzajúce voľby do ústavodarného zhromaždenia.

2.3 Podpora inkluzívneho hospodárskeho rozvoja, obchodu a sektorovej spolupráce

Hospodársky a sociálny rozvoj

V kontexte zložitej ekonomickej a finančnej situácie v krajinách eurozóny, ako aj vo väčšine partnerských krajín arabského sveta, a pri zohľadnení dôsledkov arabskej jari, sa ako mimoriadne užitočné pre EÚ aj jej partnerov ukázali **makroekonomické dialógy**. Tieto dialógy umožnili úprimnú a dôkladnú výmenu informácií a názorov so zameraním na ekonomické výzvy, ktorým čelia obe strany, a o politických opatreniach prijímaných v tejto súvislosti, a to pri zdôraznení potreby štrukturálnych reforiem.

V záujme podpory **inkluzívneho hospodárskeho rozvoja** EÚ podnikla kroky na zvýšenie objemu ňou poskytovanej finančnej pomoci a zväčšenie úverovej kapacity európskych finančných inštitúcií (pozri časť 2.4), a takisto opätovne otvorila politický dialóg o zamestnanosti a sociálnych otázkach.

Obchod

S *Ukrajinou* sa zavŕšili rokovania o vytvorení **prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu** a rokovania o takýchto zónach sa začali aj s *Moldavskou republikou a Gruzínskom*; obdobné rokovania sa pripravujú aj v súvislosti s *Arménskom.* Na základe posúdenia pripravenosti partnerských krajín na aproximáciu ich právneho poriadku s *acquis*, k čomu by malo dôjsť v priebehu roka 2012, by sa mohli pred koncom tohto roka začať rokovania s *Jordánskom, Marokom* a *Tuniskom*, a to v súlade so smernicami na rokovania, ktoré by Rada mohla prijať v decembri. Dohoda s *Marokom* o poľnohospodárskych produktoch a produktoch rybného hospodárstva nadobudne platnosť v júli a rýchle ukončenie ostatných prebiehajúcich rokovaní, napr. o obdobnej dohode s *Tuniskom*, je takisto prioritou, v súlade so závermi z marcového zasadnutia Európskej rady.

Od júna 2011 je na podpis otvorený regionálny dohovor o **paneuro-stredomorských preferenčných pravidlách pôvodu**, ktorý podpísalo *Jordánsko* a *Maroko*. Ostatné krajiny južného Stredozemia, ktoré doposiaľ tento dohovor nepodpísali, by mali urýchlene ukončiť postupy na jeho podpísanie a ratifikáciu. V priebehu roka 2012 by sa mali začať ďalšie rokovania o **dohodách o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov** (ACAA), na základe ktorých by sa mali otvoriť trhy pre priemyselnú produkciu v *Tunisku*, a neskôr by sa mali začať rokovania s *Egyptom, Jordánskom* a *Marokom*.

Sektorová spolupráca

Pre uľahčenie obchodu a hospodársky rozvoj má zásadný význam zbližovanie regulačného rámca s pravidlami EÚ a iných trhov, kde sa tieto pravidlá uplatňujú. Toto zbližovanie sa v rámci Východného partnerstva podporuje prostredníctvom programov zameraných na **komplexné budovanie inštitúcií** a inými relevantnými formami pomoci. Proces prípravy na rokovania o prehĺbených a komplexných dohodách o voľnom obchode s *Arménskom, Gruzínskom* a *Moldavskou republikou* a rovnako aj ukončenie rokovaní o takejto dohode s *Ukrajinou* viedlo k urýchleniu legislatívnych prác, najmä pokiaľ ide o oblasť sanitárnych a fytosanitárnych noriem a oblasť technických predpisov. Zároveň to prispelo k zlepšeniu vnútroštátnej bezpečnosti potravín a výrobkov. Aj naďalej je potrebné zlepšovať hospodárenie s verejnými financiami.

Integrácia trhov s trhom EÚ a zbližovanie regulačných rámcov sú hnacou silou mimoriadne potrebných **sektorových reforiem**. Tieto reformy sú všeobecnosti dlhodobejšieho charakteru a vyžadujú si značné investície. Spolupráca medzi EÚ a partnerskými krajinami sa zintenzívnila vo všetkých oblastiach, ako sa uvádza v spoločných pracovných dokumentoch sprevádzajúcich toto oznámenie. Európska únia napríklad predstavila stratégiu zameranú na zabezpečenie prístupu organizácií občianskej spoločnosti a občanov k elektronickým komunikačným prostriedkom s cieľom pomôcť im prekonať svojvoľné narušovanie ich pripojenia. Únia okrem toho spustila Program európskeho susedstva pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, ktorý prostredníctvom investičnej podpory a technickej pomoci umožňuje modernizáciu poľnohospodárskej výroby v partnerských krajinách, vytvára príležitosti na miestnej úrovni a pripravuje partnerské krajiny na účinnejšie pôsobenie na trhu EÚ.

Komisia sa takisto usiluje nadviazať sektorový dialóg a spoluprácu v regionálnych rámcoch, ako je Východné partnerstvo a Únia pre Stredozemie. Tieto dialógy upevnia spoločné porozumenie, pokiaľ ide o sektorové priority, a prispejú k vzniku konkrétnych projektov a iniciatív.

Na posilnenie prepojenia bilaterálnych a multilaterálnych procesov sa zavádzajú aj neformálne dialógy v rámci Východného partnerstva, ktoré prispievajú k posilneniu pocitu zodpovednosti zaň a podporujú regionálnu dynamiku. Tieto neformálne multilaterálne dialógy realizované dvakrát ročne na úrovni ministrov zahraničných vecí partnerských krajín a vysokej predstaviteľky EÚ a komisára pre európsku susedskú politiku budú ďalšou príležitosťou na neformálnu diskusiu na ministerskej úrovni o aktuálnom dianí v partnerských krajinách a o pokroku dosahovanom v rámci reformného úsilia, pričom umožnia monitorovanie vykonávania plánu pre Východné partnerstvo. Tento rámec okrem toho poskytne platformu pre neformálne dialógy medzi jednotlivými ministrami zodpovednými za príslušné rezorty a komisármi EÚ, čím sa posilní **multilaterálna sektorová spolupráca** medzi EÚ a jej susedskými krajinami z východnej Európy.

Pokiaľ ide o Úniu pre Stredozemie (UfM), Komisia by v kontexte prevzatia severného spolupredsedníctva UfM na základe rozhodnutia Rady chcela obnoviť sektorové dialógy na ministerskej úrovni. Práve prebiehajú diskusie s partnerskými krajinami s cieľom dohodnúť sa na uskutočnení viacerých stretnutí, ktoré budú venované problematike obchodu, dopravy, energetiky, životného prostredia a iným sektorovým politikám. Na týchto sektorových stretnutiach na ministerskej úrovni by sa mali stanoviť spoločné ciele regionálnej spolupráce a mali by sa určiť prípadné spoločné projekty, ktoré by sa realizovali v rámci UfM.

Európska únia v súlade s novou stratégiou a obnovenými záväzkami voči susedským krajinám posilnila svoju podporu, pokiaľ ide o **účasť partnerských krajín ESP na programoch EÚ a na činnosti jej agentúr**. Protokoly, ktorými sa *Moldavskej republike* a *Ukrajine* umožňuje účasť na programoch EÚ, nadobudli platnosť. Na základe pozitívneho výsledku hlasovania Európskeho parlamentu nadobudne v krátkom čase platnosť takýto protokol s *Marokom*. O obdobnom protokole sa začali rokovania s *Jordánskom*. Pripravuje sa projekt, ktorým by sa mali podporiť prípravné opatrenia agentúr EÚ na uľahčenie plnej účasti týchto partnerských krajín na ich činnosti. Partnerské krajiny môžu využiť prostriedky poskytnuté z rozpočtu EÚ na financovanie svojej účasti na programoch Únie.

Mobilita

V rámci vytýčeného cieľa liberalizácie vízového režimu s partnerskými krajinami EÚ z východnej Európy sa dosahuje pokrok. Boli vytvorené partnerstvá v oblasti mobility s *Arménskom, Gruzínskom* a *Moldavskou republikou*. *Moldavská republika* a *Ukrajina* pokračujú v plnení akčných plánov liberalizácie vízového režimu. Do leta by sa mohol začať dialóg o vízových otázkach s *Gruzínskom*. Na základe úspešného vykonávania **dohôd o zjednodušení vízového režimu a readmisných dohôd** uzatvorených s *Gruzínskom, Moldavskou republikou* a *Ukrajinou* sa začali rokovania o takýchto dohodách aj *Arménskom* a *Azerbajdžanom*.

Pokiaľ ide o južný susedský región EÚ, Únia navrhla nadviazanie **partnerských dialógov o migrácii, mobilite a bezpečnosti** s *Egyptom, Marokom* a *Tuniskom*. Tieto dialógy sú venované legálnej a nelegálnej migrácii, boju proti obchodovaniu s ľuďmi a otázkam, ako sú readmisia, vízový režim, azyl a medzinárodná ochrana. Výrazný pokrok sa dosiahol v rámci vzťahov s *Marokom* a *Tuniskom*, s ktorými sa dialógy začali v októbri 2011 a spoločne s ktorými by sa v najbližších mesiacoch mali vydať spoločné vyhlásenia, ktoré by mali vytvoriť podmienky pre nadviazanie partnerstiev v oblasti mobility. *Egypt* nateraz odmieta začatie konkrétnych diskusií. Vysoká predstaviteľka a Komisia navrhujú začatie dialógu o migrácii, mobilite a bezpečnosti s *Jordánskom*.

2.4 Finančná podpora

S cieľom finančne podporiť reformné úsilie partnerských krajín Európska únia konala na dvoch úrovniach.

Po prvé, usilovala sa posilniť prepojenie medzi novým prístupom v rámci ESP a existujúcimi programami finančnej pomoci. Pokiaľ ide o južné susedské krajiny EÚ, viedlo to k **presmerovaniu sumy vo výške 600 miliónov EUR** na opatrenia zamerané na dosiahnutie cieľov stanovených v spoločnom oznámení s názvom „Partnerstvo pre demokraciu a spoločnú

prosperitu s južným Stredozemím[7]“. Následne boli rozbehnuté nové programy zamerané na budovanie inštitúcií v takých oblastiach, ako je reforma justície a boj proti korupcii.

Po druhé, Európska únia pracovala na sprístupnení **dodatočných finančných zdrojov** z rozpočtu EÚ. V spoločnom oznámení s názvom „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“ z mája 2011 sa navrhlo vyčleniť dodatočné prostriedky až do maximálnej sumy 1,24 miliardy EUR na podporu realizácie nového prístupu v rámci ESP. Z tejto celkovej sumy sa **1 miliarda EUR** sprístupní partnerským krajinám. Vysoká predstaviteľka spoločne s Komisiou vyjadrujú sklamanie nad tým, že sa na Rade doposiaľ nepodarilo nájsť kompromis vo veci návrhu Komisie, ktorým sa malo umožniť využitie spätných tokov prostriedkov do EIB. Tento stav povedie v porovnaní s pôvodne navrhovanou sumou ku kráteniu objemu pomoci minimálne o 240 miliónov EUR.

Najväčšia časť z týchto dodatočných finančných prostriedkov (670 miliónov EUR) sa bude realizovať prostredníctvom dvoch strešných programov – programu SPRING pre južné Stredozemie, na ktorý sa vyčlenil rozpočet v objeme 540 miliónov EUR na roky 2011 až 2013 a programu EaPIC určeného pre susedské krajiny z východnej Európy s rozpočtom v objeme 130 miliónov EUR na obdobie rokov 2012 až 2013. Oba tieto programy sa zamerajú na presadzovanie demokratických zmien, budovanie inštitúcií a podporu udržateľného a inkluzívneho rastu. Zvyšná časť týchto dodatočných zdrojov bola prevažne pridelená na programy mobility (Tempus, Erasmus Mundus atď.) a na podporu organizácií občianskej spoločnosti a neštátnych subjektov.

Rozšírenie mandátu **Európskej investičnej banky (EIB)**, ku ktorému došlo v októbri, vytvára priestor pre dodatočné pôžičky partnerským krajinám v celkovej výške 1,15 miliardy EUR[8] a pre úvery až do výšky 1 miliardy v súvislosti so zmenou klímy. Ďalšie dobrovoľné príspevky členských štátov do trustových fondov zriadených v rámci nástroja pre euro–stredozemské investície a partnerstvo (FEMIP) umožnia EIB posilniť operácie s rizikovým kapitálom v južnom susedskom regióne EÚ.

Rozširuje sa rozsah pôsobnosti **Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBOR)**, aby táto banka mohla vyvíjať činnosť v *Egypte, Jordánsku, Maroku* a *Tunisku*. Popri tom boli prostriedky až do výšky 100 miliónov EUR, a to čiastočne aj z rozpočtu EÚ, vyčlenené na podporu vyhľadávania a prípravy projektov. Ďalšie zdroje (vo výške až do 1 miliardy EUR) bude mobilizovať EBOR prostredníctvom svojich špeciálnych fondov hneď ako dostatočný počet akcionárov tejto banky ratifikuje nevyhnutné zmeny a doplnenia Dohody o založení Európskej banky pre obnovu a rozvoj[9]. Pomoc, ktorá sa poskytuje v rámci nástroja európskeho susedstva a partnerstva bola taktiež preorientovaná na podporu rozvoja malých a stredných podnikov a iniciatív zameraných na vytváranie pracovných príležitostí najmä v *Alžírsku, Egypte, Jordánsku* a *Tunisku*.

Koncom roka 2011 dosiahli celkové prídely v rámci **investičného nástroja európskej susedskej politiky (NIF)** výšku 400 miliónov EUR (z toho 174 miliónov pripadalo na východné susedské krajiny a 226 miliónov na južné susedské krajiny), čo poskytlo stimuly pre projekty s celkovými nákladmi 13,6 miliardy EUR (z toho pripadá na východné susedské

---

7 KOM(2011) 200 z 8.3.2011.

8 Z toho je 1 miliarda EUR určená južným susedským krajinám a 150 miliónov EUR susedským krajinám z východnej Európy.

9 Komisia v decembri 2011 prijala návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o ratifikácii predmetných zmien a doplnení zo strany EÚ [KOM (2011) 905 z 21.12.2011].

krajiny 4,2 miliardy EUR a na južné 9,4 miliardy EUR). Významný nárast v grantovom financovaní dostupnom v rámci NIF počas rokov 2011 až 2013 (450 miliónov EUR) by mal prostredníctvom stimulačného efektu zabezpečiť, aby sa dostupné úverové zdroje rýchlo premietli do investícií vložených do infraštruktúry (životné prostredie a zmena klímy, prepojenia s partnerskými krajinami) a rozvoja malých a stredných podnikov, čo by malo pomôcť pri riešení problému nezamestnanosti v susedských krajinách EÚ.

Európska únia chce posilniť operácie s rizikovým kapitálom v južnom susedskom regióne EÚ prostredníctvom nástroja pre euro-stredozemské investície a partnerstvo (FEMIP) a usiluje sa o vytvorenie ďalších možností podpory operácie s rizikovým kapitálom a záručných schém v krajinách zúčastňujúcich sa na Východnom partnerstve, a to v spolupráci s EIB, EBOR a ďalšími európskymi finančnými inštitúciami.

V decembri Komisia prijala legislatívny návrh nového finančného nástroja – **nástroja európskeho susedstva (ENI)**, ktorý by mal od roku 2014 nahradiť súčasný nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI). V porovnaní so súčasným nástrojom by ENI mal viac posilniť prepojenie medzi politikami a pomocou a priniesť väčšiu diferencovanosť do spolupráce s partnerskými krajinami, pri zohľadnení ich oddanosti univerzálnym hodnotám, ich pokroku pri budovaní pevnej demokracie a dosahovaní spoločne stanovených cieľov. Spolupráca bude zameraná na menší počet priorít, čím zvýši svoj vplyv. Zároveň zníži komplexnosť a dĺžku trvania procesu tvorby a realizácie programov a zjednoduší vykonávacie ustanovenia vrátane tých, ktoré upravujú cezhraničnú spoluprácu na vonkajších hraniciach EÚ. Navrhovaný finančný objem tohto nástroja je 18,2 miliardy EUR na obdobie siedmich rokov, čo je 22 % reálny nárast v porovnaní so súčasným finančným výhľadom. Nástroj ENI prispeje k tomu, aby EÚ dosiahla cieľ zvýšiť podiel svojho rozpočtu pripadajúci na opatrenia v súvislosti so zmenou klímy najmenej na 20 %, v súlade s úmyslom prezentovaným Komisiou v jej oznámení z júna 2011 o viacročnom finančnom rámci na obdobie rokov 2014 až 2020 [10].

2.5 Sústredenejší prístup spoločne s ostatnými inštitúciami EÚ

Proces preskúmania ESP v roku 2011 viedol k rozsiahlej diskusii všetkých inštitúcií EÚ a k širokému konsenzu o potrebe väčšej angažovanosti EÚ v susedských krajinách. Treba spomenúť najmä Európsky parlament, ktorý v decembri prijal zásadnú správu o ESP. Významne vzrástla početnosť kontaktov medzi Európskym parlamentom, Komisiou a Vysokou predstaviteľkou v súvislosti s ESP vo vzťahu k jednotlivým partnerom.

Európsky parlament okrem toho zintenzívnil svoje kontakty a spoluprácu so zvolenými zhromaždeniami partnerských krajín ESP, aby zlepšil politický dialóg a posilnil zodpovednosť tamojších vládnych orgánov. Svoju činnosť rozvíja aj Euronest a Parlamentné zhromaždenie UfM. Výraznejšie sa angažuje Európsky hospodársky a sociálny výbor aj Výbor regiónov, a to najmä prostredníctvom Európsko-stredomorského zhromaždenia ARLEM a konferencie miestnych a regionálnych orgánov krajín Východného partnerstva (CORLEAP).

[10] KOM (2011) 500 v konečnom znení z 29.6.2011, „Rozpočet stratégie Európa 2020“.

2.6 Sústredenejší prístup spoločne s ostatnými darcovskými krajinami a medzinárodnými inštitúciami

Európska únia úzko spolupracuje s ostatnými darcovskými krajinami a medzinárodnými inštitúciami v súvislosti s reakciou na humanitárne krízy, podporou demokratických zmien a stimulovaním hospodárskeho rozvoja v partnerských krajinách.

Únia počas líbyjskej krízy stála na čele medzinárodného humanitárneho úsilia a postupovala v úzkej spolupráci s ostatnými darcovskými krajinami a medzinárodnými inštitúciami, aby sa zabezpečila rýchla identifikácia potrieb a aby pomoc bola poskytnutá rýchlo a účinne.

Európska únia zásadne prispela k vytvoreniu iniciatívy Deauvillského partnerstva krajín G-8 zameranej na koordináciu medzinárodného úsilia podporujúceho demokratické zmeny južnom Stredozemí a úzko spolupracuje s medzinárodnými organizáciami, ktoré počas stretnutia ministrov financií krajín G-8 v septembri v Marseille prisľúbili Deauvillskému partnerstvu podporu. Prostredníctvom nástroja makrofinančnej pomoci Únia takisto úzko spolupracuje aj s Medzinárodným menovým fondom a inými medzinárodnými organizáciami s cieľom pomôcť príslušným partnerským krajinám[11] pri riešení makroekonomickej nerovnováhy a realizácii reforiem zameraných na rast.

Na významný príspevok k regionálnej stabilite má potenciál aj Rusko a Turecko. Švajčiarsko sa na najvyššej úrovni zúčastnilo na stretnutí pracovnej skupiny EÚ – Tunisko.

V kontexte Východného partnerstva pracuje informačná a koordinačná skupina, do ktorej patria aj nečlenské krajiny EÚ a zainteresované medzinárodné finančné inštitúcie a ktorá podporuje koordináciu darcov a rozvoj Východného partnerstva vo všeobecnosti.

3. PERSPEKTÍVY DO BUDÚCNOSTI

Rok 2011 bol rokom v znamení meniaceho sa susedstva EÚ. Hoci prvé prejavy tamojšieho vývoja možno označiť za povzbudivé, na upevnenie dosiahnutého pokroku bude nutné vyvíjať trvalé úsilie. Mnohé z našich partnerských krajín prechádzajú obdobím hlbokých spoločenských zmien. V tejto súvislosti je dôležité pochopiť a rešpektovať to, že každá spoločnosť realizuje reformy svojim vlastným tempom. Zo strany EÚ si to vyžaduje trvalý dialóg, osobitnú pozornosť a dôkladné monitorovanie. Existuje celý rad oblastí, v ktorých partnerské krajiny musia vystupňovať svoje reformné úsilie a takisto existujú aspekty partnerstva, v prípade ktorých by EÚ mala rýchlejšie konať.

3.1. Budúce výzvy

Udržateľná demokracia

Demokratické zmeny vo viacerých južných susedských krajinách priviedli do centra tamojších politických scén predovšetkým, ale nie výlučne, politické strany s islamistickými koreňmi. Európska únia musí byť a aj je pripravená na otvorenie dialógu s týmito stranami aj so všetkými demokraticky zvolenými vládami. Napomôcť dialóg a podporiť výmenu skúseností medzi tamojšími politickými stranami a stranami v EÚ by mohli jednak existujúce mechanizmy, ale takisto aj Európska nadácia na podporu demokracie.

[11] Arménsko, Moldavská republika, Ukrajina a v budúcnosti možno aj Egypt a Gruzínsko.

V období do najbližšieho samitu budú partnerské krajiny EÚ z východnej Európy pracovať na plnení komplexného a dôležitého programu Východného partnerstva stanoveného v jeho pláne. V tejto súvislosti má zásadný význam **upevnenie demokracie**, pričom pre *Arménsko, Gruzínsko* a *Ukrajinu* budú v tomto kontexte míľnikom nadchádzajúce parlamentné voľby. Pokiaľ ide o južné susedské krajiny EÚ, blížiace sa voľby v *Alžírsku, Jordánsku, Líbyi* a *Tunisku* budú takisto veľmi dôležité pre lepšie zakotvenie prebiehajúcich demokratizačných procesov.

V rámci právneho poriadku aj v praxi je nutné v plnom rozsahu garantovať slobodu **prejavu, združovania a zhromažďovania**, pričom je nutné zabezpečiť komplexné dodržiavanie ľudských práv, a to najmä práva na ochranu pred akýmikoľvek formami diskriminácie, či už v rámci vytváraných alebo uplatňovaných politík, resp. v každodennom živote. Na tento účel sa partnerské krajiny vyzývajú, aby sa zaoberali konkrétnymi odporúčaniami, ktoré sa im v tejto súvislosti predkladajú v správach o nimi dosiahnutom pokroku, ktoré sprevádzajú toto oznámenie. To umožní vytvoriť priestor, v ktorom bude môcť zohrať svoju úlohu **občianska spoločnosť**, ktorá je zásadným prvkom demokratizácie zabezpečujúcim udržateľnosť a inkluzívnosť reformného procesu. Plná funkčnosť nástroja na podporu občianskej spoločnosti Európskej únii umožní poskytnúť posilnenú podporu. Pokiaľ ide o južné susedské krajiny EÚ, Euro-stredozemská nadácia Anny Lindhovej by mala prispieť k nadviazaniu medzikultúrneho dialógu medzi organizáciami občianskej spoločnosti vyhľadaním nositeľov zmien a vytvorením kontaktov medzi organizáciami, ktoré zväčša nenadväzujú takéto styky, čím sa podporí dialóg s organizáciami EÚ.

Ženy zohrali počas arabskej jari kľúčovú úlohu a nemali by doplatiť na zmeny, ktoré po nej nasledujú. Európska únia sa bude ešte aktívnejšie zasadzovať v záujme podpory práv žien v tomto regióne, zabezpečí, aby problematika rodovej rovnosti bola začlenená do všetkých príslušných oblasti spolupráce s týmto susedským regiónom a bude tam naďalej podporovať prijímanie ráznych opatrení na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Vo všetkých susedských krajinách je potrebné vyvinúť viac úsilia v záujme vybudovania efektívneho a **nezávislého súdnictva**, aby sa pre občanov zabezpečilo **právo na spravodlivý proces**, ktoré pre podnikateľov a investorov prostredníctvom nestranného prijímania rozhodnutí poskytuje právnu istotu. Pre vybudovanie udržateľnej demokracie má zásadnú úlohu aj **reforma v oblasti bezpečnosti**. V záujme podpory úsilia partnerských krajín je Európska únia pri využití dodatočných finančných zdrojov, ktoré sa uvoľnili po minuloročnom preskúmaní ESP, pripravená poskytnúť intenzívnejšiu technickú a finančnú pomoc v rámci národných komplexných stratégií.

Inkluzívny hospodársky rozvoj a obchod

Ľudia sa v súvislosti s budúcnosťou obávajú **nezamestnanosti, sociálneho vylúčenia, nerovnosti a chudoby**. Tieto javy patria medzi hlavné príčiny nestability a nepokojov a je ich nutné riešiť, ak má mať dosiahnutá demokracia udržateľný charakter. Na riešenie týchto problémov je nutné, aby partnerské krajiny prijali reformy a uplatnili integrovaný prístup vychádzajúci z kombinácie hospodárskych a fiškálnych politík a politík pre oblasť zamestnanosti, sociálnych vecí a vzdelávania. Únia je pripravená podporiť tieto reformy prostredníctvom cielených opatrení zameraných na podporu sociálnej súdržnosti a zamestnanosti (najmä mladých ľudí).

Európska únia v záujme podpory investícií EÚ v partnerských krajinách zaradila do predmetu úpravy prehĺbených a komplexných dohôd o voľnom obchode, ktoré sa majú dojednať

s *Egyptom, Jordánskom, Marokom* a *Tuniskom,* **ochranu investícií**. Podobnú úpravu chce postupne dojednať aj s ďalšími susedskými krajinami, či už vo forme osobitných dohôd alebo v kontexte budúcich prehĺbených a komplexných dohôd o voľnom obchode. V rámci partnerstva s OECD a Svetovou bankou Komisia na budúci rok v júni začne realizovať plán zníženia poistných nákladov pri rozsiahlych investíciách v regióne južného Stredozemia s cieľom zvýšiť prílev priamych zahraničných investícií do tohto regiónu. Takisto pokročili aj práce na vytváraní podmienok pre celoeurópsky garančný mechanizmus, ktorý bude kryť politické riziká v prípade investícií európskych malých a stredných podnikov do malých a stredných podnikov v partnerských krajinách. Tento mechanizmus bude platiť pre všetky susedské krajiny a mal by byť spustený do konca tohto roka. Napokon treba uviesť, že konzultácie potvrdili vhodnosť rozšírenia geografického rozsahu pôsobnosti Európskeho investičného fondu (EIF) tak, aby výslovne zahŕňal aj susedské krajiny. Komisia má v úmysle tento rok navrhnúť, aby správna rada EIF príslušným spôsobom na tento účel zmenila a doplnila stanovy EIF. To by okrem iného uľahčilo účasť partnerských krajín na takých budúcich programoch EÚ, ako je Program pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME).

Zbližovanie **regulačného rámca**, ktoré vyplýva z prehĺbených a komplexných dohôd o voľnom obchode, v tak odlišných sférach, ako je oblasť sanitárnych a fytosanitárnych noriem, technických predpisov, colných postupov, verejného obstarávania a hospodárskej súťaže, si vyžiada, aby partnerské krajiny vyvinuli mimoriadne veľké úsilie v rámci reformy svojich právnych predpisov a vytvorili nástroje na ich vykonávanie a presadzovanie. Toto úsilie musí byť takisto zamerané aj na boj proti korupcii a podvodom, ako aj na posilnenie hospodárenie s verejnými financiami. Európska únia je pripravená poskytnúť väčšiu podporu týmto snahám, a to predovšetkým prostredníctvom ďalšej pomoci pri budovaní inštitúcií.

Mobilita

Je nutné dosiahnuť pokrok v rámci **problematiky mobility**. Pokiaľ ide o susedské krajiny EÚ z východnej Európy, znamená to uzavretie dohôd o zjednodušení vízového režimu a readmisných dohôd s *Arménskom, Azerbajdžanom* a *Bieloruskom,* ako aj nadviazanie dialógu o vízových otázkach najprv s *Gruzínskom* a následne s *Arménskom* a *Azerbajdžanom*. *Ukrajina* a *Moldavská republika* budú chcieť napredovať na ceste k úplnému vykonaniu akčných plánov liberalizácie vízového režimu. *Azerbajdžan* vyjadril želanie dojednať partnerstvo v oblasti mobility za obdobných podmienok, za akých bolo uzavreté s inými východnými susedskými krajinami. Pokiaľ ide o južné susedské krajiny EÚ, je nutné uzavrieť partnerstvá v oblasti mobility s *Marokom* a *Tuniskom* a nadviazať dialógy o tejto problematike s *Egyptom* a *Jordánskom*.

V záujme dosiahnutia cieľov v oblasti vzdelávania, podpory kontaktov medzi podnikateľskými subjektmi, kultúrnych výmen a medziľudských kontaktov vysoká predstaviteľka a Komisia vyzývajú členské štáty, aby systematickejšie využívali možnosti, ktoré im poskytuje **európsky vízový kódex**. Tu treba najmä uviesť, že by sa mali vydávať víza na viac vstupov, a to cestujúcim, ktorí budú schopní zdôvodniť svoju potrebu pravidelného cestovania do EÚ z dôvodu podnikania či rodinných väzieb a budú konať v dobrej viere, ako aj zástupcom organizácií občianskej spoločnosti a študentom, ktorí sa zúčastňujú na programoch financovaných EÚ. Vízový poplatok by mal byť zrušený v prípade cestujúcich vo veku menej ako 25 rokov, ktorí sa majú zúčastniť na seminároch, konferenciách, resp. športových, kultúrnych a vzdelávacích podujatiach, ktoré organizujú neziskové organizácie, ako aj v prípade detí do 12 rokov.

Sektorová spolupráca

Európskou úniou vyznávané hodnoty, ako je dodržiavanie ľudských práv a zásad právneho štátu, sú základnými stavebnými kameňmi Únie a určujú charakter spolupráce medzi členskými štátmi, pričom sú takisto zohľadnené aj v právnych predpisoch, normách a štandardoch EÚ. Prevzatie noriem a štandardov EÚ prostredníctvom sektorovej spolupráce bude vyjadrením želania partnerských krajín priblížiť sa Únii a, čo je hlavné, podporí tieto hodnoty. Sektorové reformy a spolupráca tak prispievajú k skvalitneniu riadenia politických a hospodárskych záležitostí, k vyššej transparentnosti správy a posilneniu zodpovednosti orgánov, ale aj k sociálno–ekonomickému rozvoju, prevencii a riešeniu konfliktov, budovaniu štátnosti a k zapájaniu občianskej spoločnosti.

Komisia v mnohých oblastiach, medzi ktoré určite patrí oblasť dopravy a energetiky, venuje osobitnú pozornosť partnerským krajinám ESP, pričom sa usiluje o posilnenie komplexnosti tohto prístupu[12]. V tomto duchu a bez ambície podať vyčerpávajúce informácie sa v ďalších odsekoch tohto spoločného oznámenia uvádza rad **sektorových otázok**, v rámci ktorých by EÚ a jej partnerské krajiny mohli nadviazať užšiu spoluprácu s cieľom dosiahnuť v najbližších rokoch konkrétne výsledky.

- Pokiaľ ide o oblasť **energetiky**, Komisia bude ďalej podporovať rozvoj južného koridoru zemného plynu. Takisto bude ďalej spolupracovať s partnermi z východnej Európy v otázkach bezpečnosti energetického tranzitu, a to na základe transparentného prevádzkovania tranzitných sietí. Okrem toho v priebehu roka 2012 osloví krajiny južného Stredozemia v súvislosti s možnosťou vytvorenia partnerstiev oblasti energetiky ako prvého kroku smerom k regionálnej integrácii trhov s elektrickou energiou a energiou z obnoviteľných zdrojov, s dlhodobou perspektívou vytvorenia Energetického spoločenstva medzi EÚ a južným Stredozemím.

- Pokiaľ ide o **politiku v oblasti priemyslu a podnikania**, z Euro-stredozemskej charty pre podniky by sa mala stať iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu a Stredozemie, a multisektorové a sektorové siete a opatrenia EÚ by sa mali sprístupniť aj partnerským krajinám z regiónu južného Stredozemia. Malo by dôjsť k výmene informácií a najlepších postupov v oblasti udržateľného cestovného ruchu.

- Pokiaľ ide o oblasť **dopravy**, v priebehu roka 2012 by sa rokovania o uzatvorení komplexnej dohody o leteckých dopravných službách s *Ukrajinou* mali urýchliť, v prípade *Tuniska* by sa mali opätovne otvoriť a v prípade *Azerbajdžanu* iniciovať.

- Európska únia bude aj naďalej podporovať moderné **colné** metódy a postupy v záujme maximálneho uľahčenia obchodu, a to aj prostredníctvom realizácie strategických rámcov pre colnú spoluprácu s partnerskými krajinami z východnej Európy, ako aj prostredníctvom prebiehajúcich a budúcich rokovaní o vytvorení prehĺbených a komplexných zón voľného obchodu.

- Európska únia bude podporovať rozvoj kapacít partnerských krajín zameraných na riešenie problematiky zhoršovania **životného prostredia** a na podporu udržateľného využívania prírodných zdrojov, a to aj pokiaľ ide o problematiku ochrany vôd, priemyselného

[12] Pozri najmä oznámenie Komisie s názvom „EÚ a jej susedné regióny: obnovená koncepcia spolupráce v oblasti dopravy“, KOM(2011) 415 zo 7.7.2011 a oznámenie s názvom „Energetická politika EÚ: budovanie vzťahov s partnermi za hranicami EÚ“, KOM(2011) 539 zo 7.9.2011.

znečisťovania, nebezpečných pesticídov, kvality ovzdušia, nakladania s odpadom, ochrany prírody a lesného hospodárstva, ako aj pokiaľ ide o posilnenie environmentálnych informačných systémov a správy v tejto oblasti. Európska únia pomôže partnerským krajinám lepšie začleniť environmentálne aspekty do iných sektorových politík, aby podporila prechod k ekologickejšiemu hospodárstvu, a to aj cestou udržateľnejšej spotreby a výroby. Únia posilní aj spoluprácu s partnerskými krajinami ESP aj na tohtoročnej Svetovej konferencii OSN o trvalo udržateľnom rozvoji.

- Dôležitou výzvou je tvorba a vykonávanie **politík súvisiacich so zmenou klímy**, pričom EÚ je pripravená v tomto kontexte úzko spolupracovať s partnerskými krajinami. Európska únia prostredníctvom pomoci pri budovaní kapacít, výmenou informácií a investíciami podporí úsilie partnerských krajín zamerané na nízkouhlíkový rozvoj a zvýšenie odolnosti voči zmene klímy. To partnerským krajinám pomôže implementovať dohody z Cancúnu a Durbanu a vytvárať stratégie nízkouhlíkového rozvoja, posilní to ich odolnosť voči zmene klímy a umožní im to získať informácie o cieľoch a opatreniach, na realizáciu ktorých sa majú zamerať.

- Cieľom **politiky v oblasti informačnej spoločnosti**, ktorá sa realizuje v rámci ESP, je vytvoriť spravodlivý, moderný, otvorený a transparentný trh telekomunikácií, umožniť všetkým otvorené a aktívne využívanie internetu a vybudovať pluralitné mediálne prostredie. Zaistenie bezpečnosti, stability a odolnosti internetu a iných elektronických komunikačných technológií je základným stavebným prvkom demokracie a predpokladom pre vytvorenie dynamického a inovatívneho podnikateľského prostredia. V záujme plného využitia potenciálu informačnej spoločnosti z hľadiska hospodárskeho rastu a produktivity Komisia podporí ďalšie reformy regulačných rámcov, a to aj prostredníctvom regulačných sietí. Dôjde k posilneniu siete stredozemských regulačných orgánov a k vybudovaniu siete regulačných orgánov partnerských krajín z východnej Európy. Komisia okrem toho podporí posilnenie elektronické komunikačné prostredie v takých sférach, ako je prepojenie sietí a elektronické zdravotníctvo. Rovnako zlepší aj vysokorýchlostné pripojenie regionálnych e-infraštruktúr pre výskum a vzdelávanie. Podporí sa aj aktívne a demokratické využívanie IKT a internetu a tiež aj opatrenia zamerané na vybudovanie transparentného a efektívneho audiovizuálneho a mediálneho regulačného prostredia.

- Pokiaľ ide o rozvoj smerom k **spoločnému priestoru vedomostí a inovácií**, **Komisia** zintenzívni spoluprácu a podporí lepšie prepojenie a koordináciu medzi partnerskými krajinami a EÚ v rámci stanovovania a synchronizácie výskumných priorít. Komisia s cieľom podporiť väčšie zapojenie výskumných pracovníkov z krajín zúčastnených na ESP do siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja (RP7) poskytne partnerským krajinám pomoc pri budovaní ich výskumných kapacít, podporí zlepšenie spolupráce medzi výskumníkmi a výskumnými ústavmi z krajín ESP a EÚ a pomôže skvalitniť sieť kontaktných miest v rámci RP7. Okrem toho podporí aj špeciálne informačné podujatia venované siedmemu rámcovému programu. Komisia je pripravená dojednať s partnerskými krajinami zúčastnenými na ESP memoranda o porozumení na účely ich pridruženia k nadväzným opatreniam RP7.

- Nový **Program európskeho susedstva pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (ENPARD)** pomôže partnerským krajinám účinnejšie pôsobiť na zahraničných trhoch, plne využiť budúce prehĺbené a komplexné zóny voľného obchodu a stimulovať domáce poľnohospodárstvo. Komisia v rámci toho nadviaže s partnerskými krajinami intenzívny politický dialóg, ktorého cieľom bude podporiť dlhodobé stratégie rozvoja poľnohospodárstva a vidieka v úzkej spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami.

- Pokiaľ ide o oblasť **štatistiky**, EÚ podporí prijatie Kódexu postupov pre európsku štatistiku vrátane zásady nezávislosti tvorcov štatistík, tvorby a šírenia vysokokvalitných štatistík týkajúcich sa kľúčových sociálno–ekonomických oblastí v súlade so štandardmi a metodikou EÚ, ako aj používanie štatistík na účely prijímania rozhodnutí na základe faktov, čo je hlavný prvok dobrej správy vecí verejných. Európska únia posilní partnerskú pomoc a regionálny rozmer podpory poskytovanej tejto práci.

- V oblasti **námornej politiky** EÚ posilní spoluprácu s partnerskými krajinami s cieľom podporiť vypracovanie spoločných cieľov v záujme dosiahnutia udržateľného rastu a tvorby pracovných miest v tradičných aj novovznikajúcich námorných odvetví, ako aj pilotných projektov v oblastiach spoločného záujmu, a takisto aj v záujme posilnenia súdržnosti opatrení financovaných v tejto súvislosti internými a externými finančnými nástrojmi EÚ. Pokiaľ ide konkrétne o stredozemský región, Komisia v spolupráci s EIB a Medzinárodnou námornou organizáciou (IMO) predstaví spoločnú iniciatívu na posilnenie investícií zo súkromného sektora a účasť finančných inštitúcií na námorných odvetviach, a to pokiaľ ide o infraštruktúru, odborné vzdelávanie a námorný dozor. Okrem toho zintenzívni spoluprácu s pobrežnými partnerskými krajinami v kontexte regionálnych organizácií pre riadenie rybného hospodárstva, a to v záujme podpory udržateľnejšieho využívania rybolovných zdrojov, opätovného posilnenia monitorovania rybného hospodárstva a boja proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu.

Nová generácia akčných plánov ESP (resp. rovnocenných dokumentov), o ktorých sa rokuje s viacerými partnerskými krajinami, poskytne aktualizovaný politický rámec, ktorý by mal EÚ a členským štátom priniesť lepšie možnosti koordinácie **finančnej a technickej pomoci**. Programovací proces, ktorý sa v druhej polovici tohto roka začne v rámci nového nástroja európskeho susedstva (ENI), prinesie tým členským štátom, ktoré o to budú mať záujem, skutočnú príležitosť na spoločnú tvorbu a realizáciu programov s EÚ.

Regionálna spolupráca

Arabská jar ponúka nové príležitosti na **regionálnu spoluprácu** v južnom susedskom regióne EÚ. Mnohé výzvy, ktorým partnerské krajiny čelia, sa dajú účinne riešiť len na regionálnej či subregionálnej úrovni. Európska únia prevzala severné spolupredsedníctvo Únie pre Stredozemie (UfM). To posilní komplementaritu medzi UfM a ESP, ako aj účinnosť podpory, ktorú EÚ poskytuje krajinám južného Stredozemia. Únia bude aj naďalej podporovať sekretariát UfM v jeho úlohe katalyzátora projektov prinášajúcich hmatateľné výsledky pre ľudí žijúcich v stredozemskom regióne. Komisia je takisto pripravená poskytnúť nové impulzy sektorovým dialógom v rámci UfM.

Európska ďalej nadviazala štruktúrovanejší dialóg s Ligou arabských štátov (LAS), a to aj prostredníctvom pravidelných stretnutí vysokej predstaviteľky EÚ a generálneho tajomníka LAS, pričom navrhla konkrétne formy spolupráce, napr. zriadenie situačného úradu LAS a odbornú prípravu diplomatov či volebných pozorovateľov.

Možno už pozorovať povzbudivé známky zlepšeného dialógu medzi *Alžírskom* a *Marokom*, čo otvára priestor na intenzívnejšiu subregionálnu spoluprácu v Maghrebe, ako aj v rámci skupiny 5+5. Európska únia je pripravená podporiť túto a iné formy regionálnej a subregionálnej spolupráce a integračných procesov, pričom je pripravená spolupracovať s príslušnými regionálnymi organizáciami a procesmi. Vysoká predstaviteľka a Komisia majú v tomto kontexte v úmysle predložiť návrhy na posilnenie vzťahov medzi EÚ a Maghrebom v rámci spoločného oznámenia, ktoré sa má vypracovať v najbližších mesiacoch,

za predpokladu že partnerské krajiny Maghrebu preukážu jasný pokrok v rámci ich regionálnej spolupráce.

V reakcii na požiadavku, ktorá zaznela na marcovom zasadnutí Európskej rady a ktorá sa týkala plánu vymedzujúceho a usmerňujúceho politiku EÚ vo vzťahu k partnerským krajinám južného Stredozemia, sa v správe o realizácii *Partnerstva pre demokraciu a spoločnú prosperitu s južným Stredozemím*, ktorá sprevádza toto spoločné oznámenie, stanovujú vytýčené ciele, nástroje ktoré treba uplatniť na ich dosiahnutie a opatrenia, ktoré sa majú vykonať v období do konca roka 2013.

Pokiaľ ide o susedské krajiny z východnej Európy, bolo možné zaznamenať intenzívnejšiu regionálnu spoluprácu v otázke riadenia hraníc, a to v kontexte pomocnej hraničnej misie EÚ pre *Moldavskú republiku* a *Ukrajinu* (EUBAM) a projektu na južnom Kaukaze s názvom Integrované riadenie hraníc na južnom Kaukaze (SCIBM). Podrobnejšie informácie o činnostiach, ktoré sa majú rozvíjať v rámci Východného partnerstva, sa uvádzajú v spoločnom oznámení o pláne pre Východné partnerstvo.

ZÁVERY

V máji minulého roka EÚ ukončila proces zásadnej revízie svojej európskej susedskej politiky. Reagovala tak na viaceré výzvy, ktoré pred ňou stáli: bolo potrebné podporiť demokratizačné procesy, ktoré zasiahli celý južný susedský región EÚ, a európske ambície niektorých partnerských krajín z regiónu východnej Európy; súčasne bolo nevyhnuté prehĺbiť Východné partnerstvo a využiť príležitosti, ktoré prinieslo nadobudnutie platnosti Lisabonskej zmluvy. Po roku možno na základe tohto posúdenia konštatovať sľubný vývoj. Susedský región EÚ je dnes vo viacerých ohľadoch omnoho demokratickejší a otvorenejší ako pred rokom. Nový prístup EÚ v rámci európskej susedskej politiky je dobre etablovaný. Väčšina partnerských krajín naň zareagovala pozitívne, a niekoľko krajín je pripravených s ešte väčším nasadením realizovať politické a hospodárske reformy a prehĺbiť svoje vzťahy s EÚ.

Nachádzame sa však v prechodnom období. Partnerské krajiny pracujú na nových ústavách, vytvárajú nové inštitúcie, formujú vnútroštátny konsenzus na podporu procesu demokratickej transformácie a volia si nových čelných predstaviteľov. Tento proces prinesie nové výzvy a v niektorých prípadoch aj napätie. Pochopiteľne, niektoré krajiny budú musieť v rámci týchto vnútroštátnych procesov pokročiť, aby mohli v plnom rozsahu pokračovať v dialógu s EÚ o reformách a v rokovaniach, ktoré by mohli otvoriť dvere pre silnejšie obchodné väzby, hlbšiu hospodársku a sektorovú integráciu a pre jednoduchšiu mobilitu.

V takejto situácii je dôležité, aby EÚ plnila záväzky, ktoré prevzala voči svojmu južnému susedskému regiónu, a aby posilnila svoju angažovanosť v rámci regiónu východnej Európy. Únia tým prispeje aj k vlastnej bezpečnosti a prosperite. Dôveryhodnosť EÚ ako globálneho partnera tak bude do značnej miery závisieť od toho, či bude vo svojom susedskom regióne schopná konať s rozhodnosťou. Z tohto dôvodu a aj napriek ekonomickým ťažkostiam musí EÚ zostať otvorenou a aktívnou smerom von, musí ďalej posilňovať susedské vzťahy a rozhodne podporovať úsilie svojich partnerov zamerané na prehĺbenie demokracie a prosperity vo svojich krajinách, čo prispeje aj k ich väčšej stabilite.